

Д-р Елена Алекова

КОЙТО БЯГА ОТ МИНАЛОТО, НЕ ГРАДИ БЪДЕЩЕ

Трудно е да се говори за книгата „Българските християнски селища в Западна (Беломорска) Тракия” на Димитър Шалапатов след предговора на Костадин Карамитрев, незабравимия ръководител на тракийската организация. Още по-трудно е да се говори за нея в компанията на такъв чародеец на словото като Никола Инджов, на ревностния тълкувател на тракийската история Стоян Райчевски, на изящния литературен критик и историк Йордан Нанчев. Затова ще споделя само някои мисли, нароили се в главата ми, докато я четях.

Авторът не просто възкресява имената на светли родолюбци (Димитър Карев, Стою Шишков, Любомир Милетич, Христо Караманджуков, Анастас Сп. Разбойников, Георги Попаянов, Мара Михайлова и др.), но дава нов живот на тяхното слово днес, когато недобросъвестни хорица изопачават отдавнашни събития, замъгляват безспорни факти, дават „мнения”, насаждат понятия, несъвместими с българската история, българската традиция и българската нравственост. Словото на тези светли родолюбци носи истината за Тракия – такава, каквата е, пренася от миналото към бъдещето факти. А тъкмо фактите дават живот, дават смисъл на историята, градят живота ни, а не „мненията” и илюзиите, които някои създават за пред другите. Фактите ни създават. Фактите ни съдят. Фактите ни убиват или възкресяват.

Съдържанието на „Българските християнски селища в Западна (Беломорска) Тракия” се гради единствено върху фактите. Проследена е историята на всяко от посочените 238 селища. Зараждане, подем, погром, разпръсване. Така родината от неотменна, непосредствена даденост и темел за човека се

Елена Алекова и Димитър Шалапатов

превръща в спомен, в източник на безпределна носталгия, предавана от памет в памет, от кръв в кръв.

„За пръв път посетих Домуздере през 2001 г. – споделя авторът. – Вълнението, което изпитах, беше неопишимо. Може би това чувство се дължеше на факта, че моята любов към Тракия е породена именно от разказите на баба ми Руса за родното ѝ село...”

Нашите поколения имахме все още възможността да познаваме хората, преживели ужаса и непомерните страдания на прокудата. Но идват поколения, на които ще липсват „разказите на дядо и баба”. Тогава те ще научават за случилото се от книги като тази, която днес ни е събрала, и от повиците на кръвта. При всички случаи не от безотговорни писания, подобни на това, което преди месец прочетох, за моя изненада, в органа на СТДБ:

„...ние трябва да бягаме от унижителни термини като „турско робство“... Ако прекаляваме с термина „робство“,

ние не съзнаваме, че се самообиждаме, че сме имали статут на роби, че всеки е можел да прави с нас каквото си поиска. Нека не се правим на такива, каквито не сме били, и да не се самоунижаваме. В подобни дискусии аз обикновено казвам: който много иска баба му да е била робиня, означава, че иска да я е изнасилвал който и както поиска. Така се постъпва с робините.“ (в. „Тракия“, бр. 4, 23 февруари 2012 г.).

По ирония на съдбата автор на тези редове е директорът на Националния исторически музей Божидар Димитров, който е написал въвеждащите думи към книгата „Българските християнски селища в Западна (Беломорска) Тракия“. Ами нека директорът на НИМ иде поне до тракийските новомъченически светилища – с. Аврен, Крумовградско, и до Маджарово. Или да се порови в източниците, за да си припомни пазарите за роби в Европа (Арл, Лион, Верден, Резенбург, Венеция, Генуа, Прага, Ат-пазар в Белград и др.), съществували чак до XVII век, на които славяните, включително и българите, са били продавани както дървения материал, кожата и восъка... Нали, ако фалшифицираме миналото, фалшифицираме и настоящето. Защото, ако е нямало робство, значи е нямало и помъчени българи, откъдето е тръгнало прозвището им „помаци“, а е имало може би „*помаци-турци*“ – „*приемници на куманските тюрки*“, заселили Родопите според „авторитетни“ турски историци в началото на XI век (вж. брошурката „Същност на последните кланета на турците в Родопите“, Истанбул, 1972 г.). И значи още, че нищо не пречи на тези „*приемници*“ да претендират у нас за признаването на „*помашки етнос*“.

Нямало е турско робство? Тогава откъде са онези покъртителни, жалостиви песни, създадени от същия този благоденстващ в Османската империя български народ, за тежките „*три синджира роби и робини*“? Тогава за какъв „*чудовищен, провеждан систематически, продължително и не от*

един извършител геноцид” над тракийските българи говори в увода си към книгата нашумелият историк? И от османци ли е бил осъществяван геноцидът или от някакви марсиански пришълци? Не разбирам, а и той не уточнява...

Ето затова стойността на книгата „Българските християнски селища в Западна (Беломорска) Тракия” е безценна, защото опровергава всички кощунствени твърдения от този род. Кощунствени – спрямо тракийските мъченици от първата половина на XX век! Кощунствени – спрямо помохамеданчваните с ятаган и огън родопци през XVII–XVIII век! Кощунствени – спрямо нашите поругавани, обезчестявани, продавани като роби, превръщани в еничари, клани и наби-вани на кол цели пет века предци! Кощунствени – защото, за да не признаваш тяхната голгота, за да отричаш тяхното мъченичество, значи си се отрекъл от тях! Значи си никой!

Безсмъртието на една нация се подклажда от книги като книгата на Димитър Шалапатов, защото възкресяват фактите – за да не забравяме, за да имаме почва под краката си и в нея – корени, когато градим нашето настояще с поглед към бъдното. Да, всяко поколение носи своите послания към бъдещето. Но те имат смисъл и действена сила само когато съхраняват живителната връзка с корените. Защото който се страхува и бяга от миналото, не гради бъдеще. Защото животът не започва от никого и с никого не свършва. Истори-ята се твори от отделните хора на различни епохи, но става история само в редуването на поколенията и на епохите. В темелите на СТДБ са вградени телата и душите на хиляди тракийци, мъченици за вяра и за род, затова той е сред най-значимите обществени организации днес. И ако някой лиши тракийската организация от тази градивна памет, ако размие спомена за тракийското мъченичество у членовете му, тя ще се превърне в една от многото „граждански структури” у нас с неясно съдържание и съществуване без цел, в инструмент

за лично благосъстояние и гонене на вятъра, сиреч на съмнителни амбиции. Или ще се саморазпусне. Говорим за СТДБ, но така е и за държавата, управлявана от късопаметници и невежественици, която без миналото си ще се превърне в една от безликите, безродни „локални структури” на глобалното общество. Или ще се саморазпадне.

Затрогващо е, че в книгата си Димитър Шалапатов е споменал имената на известни тракийски дейци, наши съвременници, радеещи и милеещи за Тракия на думи и на дела, но и имената на 77 неизвестни или не съвсем известни люде, незабравили наученото от историческите извори, разказаното „от дядо и баба”, предали го – като щафета – на идващите след тях. Тяхното слово също опровергава разните му там родоотстъпници и нихилисти.

И последното, към което ще насоча вниманието ви: СНИМКИТЕ! Те са безспорна заслуга на автора! Всяка от тези снимки, дело на самия автор, не просто носи в себе си визуална информация. През всяка снимка на църква, параклис, училище аз провиждам неизтребимия у предците ни стремеж – въпреки непосилните тегоби на робството – към знание и духовност. През всяка снимка на пристегнатите слънчеви селца и градове аз провиждам изпепелените и съсипани селища на предците ни, за които говорят и полуразрушените къщи, и бялващите се тук и там останки и темели, хванати от обектива. През всяка снимка на живописните чуки, ридове и възвишения, долини и каменни чешми провиждам клането в Армаганската долина, дочувам съсъка на ятаганите, писъка на обречените.

За целия този труд, създаван години, за книгата, която ще напомня завинаги за това, което е било, за робството и мъченичеството на българите от Тракия, бих искала да кажа на автора э: „Уважаеми приятелю, благодаря ти!”

19 март 2012 г.